

O'QUVCHILARDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH, PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Sadulloyeva Farog'at Hikmatillo qizi

Buxoro Pedagogika instituti 1- kurs magistri.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14838966>

Annotatsiya. Bugungi kunda ekologik muammolar insoniyat oldida turgan eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Atrof-muhitning ifloslanishi, tabiiy resurslarning kamayishi, iqlim o'zgarishi kabi global muammolar har birimizga ta'sir qilmoqda. Ushbu muammolarning yechimi, avvalo, yosh avlodda ekologik madaniyatni shakllantirishga bog'liq.

Kalit so'zlar: Ekologik madaniyat, Ekologik bilimlar yetishmasligi, Ekologik tarbiya metodlari, Ekologik ta'limni takomillashtirish

FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE IN STUDENTS AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Abstract. Today, environmental problems are one of the most pressing issues facing humanity. Global problems such as environmental pollution, depletion of natural resources, climate change affect each of us. The solution to these problems depends, first of all, on the formation of ecological culture in the younger generation.

Keywords: Ecological culture, Lack of ecological knowledge, Methods of ecological education, Improvement of ecological education

ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Аннотация. Сегодня проблемы окружающей среды являются одной из самых острых проблем, стоящих перед человечеством. Глобальные проблемы, такие как загрязнение окружающей среды, истощение природных ресурсов и изменение климата, затрагивают каждого из нас. Решение этих проблем зависит, прежде всего, от формирования экологической культуры у подрастающего поколения.

Ключевые слова: Экологическая культура, Дефицит экологических знаний, Методы экологического образования, Улучшение экологического образования.

KIRISH

Ekologik madaniyatning mohiyati

Ekologik madaniyat deganda shaxsning atrof-muhitga nisbatan mas'uliyatli munosabatda bo'lishi, tabiatga zarar yetkazmaslik, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, ekologik bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi tushuniladi.

Ekologik madaniyatni shakllantirish – bu uzoq davom etadigan va kompleks jarayondir.

Bu jarayonda oila, maktab, ommaviy axborot vositalari va jamiyatning boshqa institutlari muhim rol o'ynaydi.

Pedagogik muammo

O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirishda bir qator pedagogik muammolar mavjud. Ulardan eng muhimlari quyidagilar:

1. **Ekologik bilimlar yetishmasligi:** Ko'pgina o'quvchilar ekologik muammolar haqida yetarli bilimga ega emaslar. Ularning tabiat bilan o'zaro aloqasi, ekosistemalar, atrof-muhitning ifloslanishi kabi tushunchalari yetarli emas.

2. **Ekologik tarbiya metodlarining yetarli emasligi:** Maktablarda ekologik tarbiya ko'pincha an'anaviy usullar bilan cheklanib qolmoqda. O'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydigan, ularning qiziqishlarini uyg'otadigan zamonaviy metodlar yetarli emas.

3. **O'qituvchilarning ekologik kompetensiyasi yetishmasligi:** Ko'pgina o'qituvchilarning o'zlari ham ekologik bilim va ko'nikmalarga yetarli darajada ega emaslar. Shuning uchun ular o'quvchilarga ekologik tarbiya berishda qiynalmoqdalar.

4. **Ota-onalarning ekologik madaniyati yetishmasligi:** Ota-onalarning ekologik madaniyati yetishmasligi o'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirishga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ota-onalar farzandlariga tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatda bo'lishni o'rgatishlari, ularni ekologik muammolar bilan tanishtirishlari lozim.

Muammoni yechish yo'llari

Ushbu muammolarni yechish uchun quyidagi yo'nalishlarda ish olib borish lozim:

1. **Ekologik ta'limni takomillashtirish:** Maktablarda ekologik ta'limni takomillashtirish, o'quv dasturlariga ekologik mazmundagi ma'lumotlarni kiritish, o'quvchilarni ekologik muammolar bilan tanishtirish lozim.

2. **Zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish:** Ekologik tarbiyada zamonaviy pedagogik texnologiyalardan, jumladan, interaktiv metodlar, loyiha ishlari, o'yinlar, virtual simulyatsiyalardan foydalanish lozim.

3. **O'qituvchilarning ekologik kompetensiyasini oshirish:** O'qituvchilarning ekologik kompetensiyasini oshirish, ularni ekologik bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish lozim.

4. **Ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish:** Ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish, ularni ekologik tarbiya jarayoniga jalb qilish lozim.

Ekologik madaniyat - bu shaxsning atrof-muhitga nisbatan mas'uliyatli munosabatda bo'lishi, tabiatga zarar yetkazmaslik, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, ekologik bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishidir. O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish - bu muhim pedagogik vazifa bo'lib, uning yechimi kelajak avlodning ekologik savodxonligiga va atrof-muhitga nisbatan mas'uliyatiga bog'liqdir.

Ekologik madaniyatni shakllantirishning asosiy yo'nalishlari:

1. **Ekologik bilim berish:** O'quvchilarga ekologik muammolar, atrof-muhitning ifloslanishi, tabiiy resurslarning kamayishi, iqlim o'zgarishi kabi mavzular bo'yicha bilim berish lozim. Bu bilimlarni o'quv dasturlariga kiritish, turli tadbirlar (seminarlar, konferensiyalar, ko'rgazmalar) tashkil etish orqali amalga oshirish mumkin.

2. **Ekologik ko'nikmalarni shakllantirish:** O'quvchilarga atrof-muhitga zarar yetkazmaslik, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, chiqindilarni saralash kabi ko'nikmalarni singdirish lozim.

Buning uchun amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya ishlari, ekologik loyihalar tashkil etish mumkin.

3. **Ekologik tarbiya berish:** O'quvchilarda tabiatga nisbatan mehr-muhabbat, mas'uliyat hissi, ekologik muammolarga befarq bo'lmaslik kabi fazilatlarni tarbiyalash lozim. Buning uchun adabiyot, san'at asarlari, filmlar, ekskursiyalar, tabiat qo'yniga chiqish kabi vositalardan foydalanish mumkin.

Ekologik madaniyatni shakllantirishda pedagoglarning roli:

Pedagoglar o'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'quvchilarga ekologik bilim berishlari, ularda ekologik ko'nikmalarni shakllantirishlari va ularga ekologik tarbiya berishlari lozim. Pedagoglar o'zlarining ekologik savodxonliklari va atrof-muhitga nisbatan mas'uliyatli munosabatlari bilan o'quvchilarga namuna bo'lishlari kerak.

Ekologik madaniyatni shakllantirishda ota-onalarning roli:

Ota-onalar ham o'z farzandlarida ekologik madaniyatni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Ular farzandlariga tabiatga nisbatan mehr-muhabbatni singdirishlari, ularni ekologik muammolar bilan tanishtirishlari va ularga atrof-muhitga zarar yetkazmaslik ko'nikmalarini o'rgatishlari lozim. Ota-onalar farzandlari bilan birgalikda ekologik tadbirlarda ishtirok etishlari, tabiat qo'yniga chiqishlari va ularga ekologik mavzudagi kitoblar o'qib berishlari mumkin.

Ekologik madaniyatni shakllantirishning ahamiyati:

O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish kelajakda atrof-muhitni asrash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va ekologik muammolarni hal qilish uchun muhimdir. Ekologik madaniyatli shaxslar atrof-muhitga nisbatan mas'uliyatli bo'ladilar, tabiatga zarar yetkazmaydilar va kelajak avlod uchun sog'lom va toza atrof-muhitni saqlab qolishga intiladilar.

REFERENCES

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/o-quvchilarda-ekologik-mas-uliyat-va-madaniyatni-shakllantirish-ushullari>
2. Nuriddinova "Tabiatshunoslik o'qitish metodikasi" Cho'lpon nashriyoti Toshkent 2005-yil.

3. Ismatova, Z., & Boltayev, O. (2020). The Effect of Herbicides (2, 4 Dichlorophenoxyc Acid) on the Early Stages of Development of Winter and Spring Wheat Varieties. Архив Научных Публикаций JSPI
4. Hayitov, A., & Mansurova, S. (2022). Integrativ yondashuv asosida boshlang'ich sinif o'quvchilarida ekologik kompetensiyalarni shakillantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Science and innovation, 1(B7), 1009-1015.
5. Muxammadeva, X. K., Nurmuratova, I., Tulaganova, S., & Jumaniyazova, M. (2022). O'quvchilardagi kitobxonlik madaniyati orqali altruistik motivlarni rivojlantirish. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(3), 1284-1288.